

De sacramenten

'Niets is zo veranderlijk als de mens'. Dit bekende gezegde slaat meestal op het feit dat iemand de ene dag een bepaalde mening kan verkondigen, de andere dag weer een andere. We maken het dagelijks mee. Dit heeft een negatieve bijklank. Toch heeft het vermogen om te kunnen veranderen ook een positief aspect: de mens verandert niet alleen uiterlijk zeer sterk in zijn fysieke gesteldheid van baby naar volwassene, ook innerlijk kan hij blijven veranderen, zijn hele leven lang. Hierin onderscheidt hij zich van de andere natuurrijken. Een steen blijft altijd een steen, uit een zonnebloemzaad zal niet plotseling een koolplant groeien, een kalf groeit op tot een koe en niet tot een geit. Als een kind geboren is en het ligt in de wieg, dan is het niet zonder meer duidelijk wat voor een mens dit later zal worden. Een Mozart of een Beethoven in de wieg was nog geen groot componist. Pas aan het eind van hun leven kun je dat zeggen.

Het kind groeit op, oriënteert zich aan de wereld en gaat door verschillende stadia heen. In de puberteit vindt een grote verandering en innerlijke omvorming plaats, de aanzet naar volwassenheid. Dit gaat gepaard niet alleen met lichamelijke veranderingen, maar ook met de nodige, vaak turbulente zielenroerselen in zijn zoektocht naar zichzelf. De jonge mens vindt zichzelf en omstreeks zijn twintigste bereikt hij zijn volwassenheid, ideaal gesproken. Hij maakt veelal een beroepskeuze en veroverd zijn plaats in het leven. Maar is dát het dan? Eindigen hier alle veranderingen en omvormingen? Natuurlijk, de mens wordt ouder met de nodige kleine of grote lichamelijke veranderingen. Je kunt zelfs zeggen dat als de mens uit gegroeid is, hij in het proces van ouder worden elke dag een beetje sterft. Maar al verarmt het lichaam, de geest kan verrijkt worden; afhankelijk van hoe iemand in het leven staat kan er verdere innerlijke ontwikkeling, geestelijke groei, plaatsvinden door alle ups en downs van het leven heen. Ontwikkeling betekent verandering en omvorming. Levensfasen wisselen elkaar af. En de laatste grote verandering vindt plaats op het sterfbed.

De sacramenten hebben alles met verandering en omvorming te maken. Ze markeren de grensovergangen van de ene levensfase naar de andere. Ze zijn hulpmiddelen om je in je ontwikkeling te steunen en je een beter mens te laten worden.

Het begrip sacrament is ontleend aan het Latijnse woord 'sacramentum', dat oorspronkelijk 'boetegeld' betekent, een term uit het Romeinse rechtswezen. Dit werd 'in sacro', in een tempel gedeponeerd. Het woord heeft ook de betekenis van 'krijgseed' of 'eed van trouw'. In het vroege christendom ging veelal aan de doop, die een volwassenendoop was, een boetedoening vooraf. Ook werd er een soort 'eed van trouw' aan God gegeven in de vorm van een geloofsbelijdenis. Maar 'sacramentum' als vertaling van het Griekse woord 'mysterion' krijgt een andere betekenis: heilige handeling of geheimenis, mysterie. Zeer algemeen gedefinieerd kun je zeggen dat een sacrament een handeling is die in het licht van de hogere wereld geplaatst wordt. Essentieel voor alle christelijke kerken is dat daarbij in het sacrament Christus' tegenwoordigheid gedacht en gesteld wordt: geloof wordt werkelijkheid. Hoe? Dat is juist het mysterie. Met een sacrament wordt een bijzonder genademoment aangeduid en gegeven: de heiliging van een belangrijke gebeurtenis. In die zin is het anders dan het ritueel. Een ritueel kan van alles inhouden: van het aansteken van kaarsen bij de maaltijd tot de meest plechtige en eerbiedwaardige handeling, zoals 'de eed van Hypocrates' die de arts aflegt als hij zijn beroep gaat uitoefenen.

De protestantse kerken kennen twee sacramenten: de Doop en het Heilig Avondmaal. Ze worden in de bijbel vermeld en zijn door Christus ingesteld (Matt 28:19; Lk 22:19). Daarom worden ze als kerkelijke gewijde handelingen beschouwd. In het vroege christendom is dit ook zo geweest.

De Rooms-Katholieke en de Oosters-Orthodoxe kerken kennen zeven sacramenten. De Christengemeenschap sluit hierbij aan. Alle sacramenten in de Christengemeenschap zijn openbaar behalve de biecht. Deze vindt plaats in een persoonlijk gesprek met een geestelijke. De *doop*, de *jeugdwijding* (plechtige communie of vormsel in de Rooms-Katholieke Kerk) en de *priesterwijding* zijn eenmalig. De *stervenswijding* (ziekenzalving in de Rooms-Katholieke Kerk) in principe ook, maar als hierna een onverwacht herstel of een tijdelijke opleving zich voordoet, kan deze afhankelijk van de tussenliggende tijd nogmaals gegeven worden. Ook de *huwelijkswijding* is niet strikt eenmalig. Een gescheiden man of vrouw kan hertrouwen in de Christengemeenschap. De *mensenwijdingsdienst* en de *biecht* begeleiden het hele volwassen leven.

De formuleringen, vorm en handeling in de liturgie van de verschillende sacramenten liggen vast. Maar het staat je vrij zelf invulling te geven aan de betekenis die ze voor jou persoonlijk hebben. Iedereen kan hier zijn eigen weg in vinden.

Beginnend bij de doop en eindigend bij de stervenswijding wordt zichtbaar dat de sacramenten de menselijke levensloop omspannen.

Doop

De doop in de Christengemeenschap is een kinderdoop. Vanaf de tweede eeuw werd de kinderdoop steeds meer toegepast in de christelijke kerken omdat men ervan overtuigd was dat het heil van God niet vroeg genoeg meegedeeld kon worden. Dit is zo gebeven bij de meeste kerken, een paar uitzonderingen daargelaten. In de Christengemeenschap komt daar nog iets bij: er wordt uitgegaan van de gedachte dat vanaf de conceptie zich een ziel vanuit de geestelijke wereld verbindt met het wordende kind. Hiernaar wordt in de doop liturgie verwezen. Zo is de doop ook bedoeld om het kind behulpzaam te zijn bij het aarden, bij het zich thuis gaan voelen in deze wereld. Daarom wordt bij voorkeur een kind binnen zes weken na de geboorte gedoopt. Maar in principe kan dit plaats vinden tot ongeveer het veertiende jaar. Dit is de leeftijd waarop het kind de jeugdwijding kan ontvangen. Het komt een enkele keer voor dat oudere mensen gedoopt worden, wanneer speciale omstandigheden daarom vragen.

Zoals in alle christelijke kerken betekent de doop ook hier de opname in de gemeenschap van christenen. Daarom is het belangrijk dat niet alleen de ouders, familie en vrienden uit de directe omgeving van de dopeling aanwezig zijn, maar dat ook de gemeente zo veel mogelijk vertegenwoordigd is om zo als het ware een bedding te vormen, waarin de dopeling ontvangen kan worden en geborgen zijn. De gemeente van de Christengemeenschap staat dan voor de gemeenschap van alle christenen. Want de doop betekent niet dat het kind ook automatisch lid zal worden van deze kerk. Dat is iets wat het zelf zal moeten beslissen als het volwassen is geworden. De ouders leggen ook geen doopbelofte af zoals gebruikelijk is in veel andere kerken om het kind op te voeden in de leer van de kerk.

De ouders kiezen twee peten, ook wel *wachters* genoemd. Waarom *wachters*? Wacht houden: je stelt je wakker op ten opzichte van de lotgevallen van het kind, zijn hele leven lang. Het is de bedoeling dat de peten, naast de ouders maar op een grotere afstand, het kind in zijn ontwikkelingen volgen en mogelijk daar ook iets aan bij dragen. Het peetschap is iets wat je in alle vrijheid met je hele hart op je neemt, waarmee je te kennen geeft een speciale band te willen aangaan met dat kind. Het houdt dus meer in dan cadeautjes geven op verjaardagen. Tijdens de doop wordt de wens uitgesproken dat je als peet het kind voorgaat in 'de gemeenschap van Christus'.

Er wordt gedoopt niet alleen met water, maar ook met zout en as. Dit is nieuw. In de Rooms-Katholieke Kerk en de Oosters-Orthodoxe kerken wordt naast water gewijde olie gebruikt waarmee een kruisteken op het voorhoofd wordt gegeven ten teken dat de gedoopte bezield is met de kracht van de Heilige Geest. De doop met water zoals die in vrijwel alle christelijke kerken voltrokken wordt, vindt zijn oorsprong in het Nieuwe Testament; Johannes de Doper doopte 'tot vergeving van de zonden' door onderdompeling in water. Dit was een reinigingsritueel. Jezus werd ook op die manier gedoopt, maar zelf heeft hij waarschijnlijk niet gedoopt. Na zijn opstanding geeft hij de opdracht aan zijn leerlingen om te dopen (Matt.28;19). Maar water maakt niet alleen schoon, het is veel meer dan dat: zonder water is geen leven mogelijk. Water stroomt, brengt in beweging en laat nieuwe dingen geboren worden; zaden ontspruiten na een mals lentebuitje. Bij droogte wordt regen een 'zegen van boven' genoemd. Zo werkt het water zegenend in wat er 'geboren' wil worden in het jonge kind hier op aarde. Bij de aanraking met water wordt een driehoek getekend op het voorhoofd van het kind. Het levende, bewegelijke denken wordt hiermee aangesproken. De driehoek als christelijk symbool staat voor de Drie-eenheid of de Drievuldigheid: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Zout en as zijn nieuwe substanties in de christelijke doop. Wat is de toegevoegde waarde hiervan?

Een beetje zout brengt de smaak van het eten naar voren. Het vormt letterlijk de smaak van het gerecht, zou je kunnen zeggen. Ook heeft zout een conserverende waarde: het maakt dat je voedsel kunt bewaren. Zout bewerkt het tegenovergestelde van water: zout trekt samen; water maakt los, brengt in beweging. Een zoutkristal heeft de vorm van een kubus, die symbolisch staat voor het vaste en duurzame: hij rust in zichzelf, is compleet en is gesloten naar binnen toe. Voor Plato (ca. 427-ca.347 v. Chr.) correspondeerde de kubus (Platonisch lichaam) met het element aarde. Het nieuwe Jeruzalem uit de Openbaring van Johannes (21:16-17) wordt kubusvormig voorgesteld: een concretisering van in de vorm gebrachte toekomst. Bij de aanraking met het zout wordt er een vierkant getekend op de kin van het kind. Hiermee wordt de wil aangesproken om vormkracht te geven aan de toekomst; het verband van de wil met de kin kun je aflezen van de uitdrukking 'wilskrachtige kin'.

As is een stof die overblijft als het vuur uitgebrand is. As is zo dood als iets maar zijn kan. Het is van oudsher een teken van rouw en droefheid; een voorbeeld hiervan is het askruisje op het voorhoofd van rooms-katholieken op Aswoensdag in de Lijdenstijd, veertig dagen voor Pasen. Maar tegelijk is het een symbool voor hoop, nieuw leven en opstanding: de vogel Phoenix die verjongd en gelouterd uit de as herrijst. We maken soms zelf 'asprocessen' door als we in ons leven in een crisis geraken en door een diep dal gaan. Maar dan kan het gebeuren dat wij juist op het diepste punt als alles doods en uitzichtloos lijkt, de kracht vinden op te staan en herboren ons levenspad kunnen vervolgen. Jezus

Christus is aan het kruis door de dood gegaan en verrezen. Door de as worden wij gedoopt in zijn dood, opdat wij opnieuw leven (Rom. 6:4). Met de as wordt een kruis getekend op de borst van het kind, op de plek waar ons hart zit, het symbool voor ons voelen.

Het is gebruikelijk dat de priester voorafgaand aan de doop een aantal voorbereidingsgesprekken heeft met de ouders en peten.

Wat gebeurt er...

Voor het altaar staat een tafeltje met een blauw kleed erover, waarop een kleinere rode doek ligt. Er staan drie schaaltes klaar met water, zout en as. Om het tafeltje heen zijn stoelen gerangschikt voor de ouders met het kind en de peten. Zij worden door de ministrant, de helper van de priester, binnengeleid als de gemeente plaats heeft genomen. Dan gaat de ministrant de priester halen. Ze zijn beide gekleed in een violet gewaad met daaroverheen een wit koorhemd. De priester draagt stola en baret, die wordt afgezet als de doop begint. De liturgie begint met een gebed. Daarna wordt de gemeente toegesproken en bij het geheel betrokken, want zij ontvangt als gemeente van de Christus Jezus het kind in haar midden. Vervolgens wordt het woord gericht tot de beide peten. Zij worden bij name genoemd en de priester geeft hen een hand. De wens wordt uitgesproken dat zij het kind vanuit de offerkracht van hun hart mogen voorgaan in de gemeente van de Christus Jezus; daarmee aanvaarden zij hun taak. Dan komt de eigenlijke doophandeling met de naamgeving van het kind. De voornamen worden voluit genoemd en telkens herhaald bij de doop met het water, het zout en de as, waarbij de werkingen van deze substanties genoemd worden en nog éénmaal bij de afsluiting van dit gedeelte. Zo wordt de naam diepgaand verbonden met het kind. Vervolgens wordt driemaal het kruisteken boven het kind gemaakt, waarbij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest aangeropen worden. Tot slot richt de priester zich weer tot de gemeente waarbij nog eenmaal de naam van het kind klinkt, maar dit keer ook met zijn familienaam. Je zou kunnen zeggen dat het kind nu werkelijk op aarde zowel in zijn familie als in de christelijke gemeenschap 'geland' is. Als afsluiting wordt het Onze Vader uitgesproken.

Jeugdwijding

De jeugdwijding wordt gegeven als het kind de leeftijd van veertien jaar bereikt heeft. Rondom die tijd beginnen de pubertijdjaren. Het is de tijd waar de meest grote veranderingen plaats vinden in het lange proces naar het volwassen worden zowel in lichamelijk als in geestelijk opzicht. Het lichaam groeit naar volwassenheid, het verandert in alle opzichten. Maar niet alleen uiterlijk, ook innerlijk vinden er grote veranderingen plaats. Het is een roerige periode voor het kind, maar zeker ook voor de ouders en opvoeders. In de confrontaties met zijn omgeving is het op zoek naar zichzelf: wie ben ik eigenlijk, wat wil ik, hoe sta ik in de wereld. En zoals de doop gegeven wordt wanneer het kind zijn leven begint in het lichaam, zo wordt de jeugdwijding gegeven wanneer het eigen zielenleven zich gaat ontwikkelen.

De jeugdwijding is te vergelijken met het vormsel in de Rooms- Katholieke Kerk. Een minder gebruikelijke term is 'confirmatie'. Oorspronkelijk was het vormsel bij de christelijke inwijdingsrite verbonden met de doop en de eucharistie. Het vond plaats na de doop. Door handoplegging en zalving met gewijde olie ontving de gedoopte, als gave van de Heilige

Geest, de kracht om het geloof standvastig te belijden. Het uitspreken van de geloofsbelijdenis hoorde hierbij. Het werd gezien als een bevestiging (Latijn: confirmatio-bevestiging, bekrachtiging) van wat in de doop gegeven was als gave van de Heilige Geest. Dan pas kon je als volwaardig lid van de kerk deelnemen aan de eucharistie. En in wezen is dat nog steeds zo.

Evenmin als de dopeling zal ook de jeugdwijdeling niet automatisch lid zijn van deze kerk. Hij of zij spreekt geen belijdenis of belofte uit. Het lid worden is en blijft altijd een vrij besluit van de volwassene. Maar vanaf de jeugdwijding kan deelgenomen worden aan de mensenwijdingsdienst en de communie. Dit geldt ook voor andere veertienjarigen.

De jeugdwijding is een merkpaal niet alleen in het leven van het kind dat bezig is zijn kinderjaren achter zich te laten, maar ook in dat van de ouders; ze zullen zich moeten heroriënteren in hun religieuze houding tot hun kind. De leiding die ze tot dan toe hierin gaven zal een andere kleur moeten gaan krijgen. Het kind begint volwassen te worden. Het is daarom goed als ouders en kind in onderling vertrouwen samen tot dit besluit kunnen komen.

Als voorwaarde voor de jeugdwijding geldt in de eerste plaats dat het kind gedoopt moet zijn in de Christengemeenschap of een andere christelijke kerk (want de Christengemeenschap erkent ook de doop van de andere kerken). Is het kind niet gedoopt, dan wordt dit alsnog in de Christengemeenschap gedaan. Voorts is het nodig dat er een religieuze basis gelegd is bij het kind, want voor het opnemen van een sacrament is dit een vereiste. In de Christengemeenschap worden hiertoe vanaf het zevende jaar godsdienstlessen gegeven; verder gaat het kind regelmatig naar de zondagsdienst voor kinderen die meestal voorafgaand aan de mensenwijdingsdienst gehouden wordt. De directe voorbereiding op de jeugdwijding duurt ongeveer anderhalf jaar.

Het sacrament van de jeugdwijding vindt plaats in de Paastijd, in de veertig dagen tussen Pasen en Hemelvaart, en bij voorkeur op een zondag. Ook hier is het belangrijk dat niet alleen ouders, familie en peten erbij aanwezig zijn, maar dat ook de gemeente getuige kan zijn van dit gebeuren. Zij is immers, om met Paulus te spreken, het lichaam van Christus.

Wat gebeurt er...

De jeugdwijding bestaat uit twee delen: het ritueel voor de jeugdwijding en de mensenwijdingsdienst, waarbij de kinderen voor het eerst de communie ontvangen. De gemeente zelf ziet hier voor deze keer vanaf om de jeugdwijdelingen hierin alle ruimte te geven.

De gemeente neemt plaats. De kaarsen op het altaar worden aangestoken. De priester komt samen met twee ministranten binnen. Hij draagt de kelk met daarop het schaalje met brood, de zogenoemde pateen. Ze gaan met hun gezicht naar het altaar staan. De kelk en pateen worden op het altaar geplaatst. Bij binnenkomst wordt de jeugdwijdelingen de hand gereikt door een andere priester met een kort woord waarin over het gewicht van dit ogenblik gesproken wordt. Ze nemen vooraan plaats. De priester wendt zich tot hen en spreekt de beginwoorden van het ritueel. Hij herhaalt de woorden, die bij het binnenkomen

gesproken werden. Hij legt uit dat tot nu toe de ouders en leraren, in de ruimste zin van het woord, hen zijn voorgedaan in een leven met Jezus Christus. De celebrant wendt zich tot het altaar. In het volgende wordt in een gebed het beeld van Christus vergroot en ruim gemaakt. Hierna wordt een deel uit het hogepriesterlijke gebed (Joh. 17) voorgelezen: een afscheidsgebed van Jezus met een voorbede aan de Vader voor de mensen die zich met hem verbonden hebben. Dit wordt uitgesproken op de vooravond van zijn dood, waarin hij op de grensovergang stond van deze wereld en de wereld van de Vader; de jeugdwijding is ook een grensovergang.

Na dit deel vindt de zegening plaats, waarin de bede uitgesproken wordt dat de Christusgeest, die in de kinderjaren werkzaam geweest is, ook in het verdere verloop van het leven van de jeugdwijdelingen opgenomen moge worden. Vervolgens houdt de priester een korte toespraak voor de jeugdwijdelingen. Als afsluiting van dit gedeelte van de jeugdwijding worden er nog enkele samenvattende zinnen gezegd. Dan klinkt er muziek.

Nu volgt de overgang naar de mensenwijdingsdienst. In dit gedeelte draagt de priester andere gewaden. In het eerste deel bestaat dat uit een rode talaar met daaroverheen een kort wit koorhemd met de rode priesterlijke stola, vanwege de Paastijd. De priester legt deze gewaden voor iedereen zichtbaar af. Daarvoor in de plaats komt de zwarte talaar, die de priester normaal gesproken onder zijn gewaden draagt. Deze talaar is een aansluitend lang gewaad dat als beeld staat voor het fysieke lichaam, dat aan de dood gebonden is. Daaroverheen komt een lang wit gewaad, de alba, een rode gordel, de stola en de kazuifel in de kleuren van de Paastijd. Deze hele handeling heeft een speciale betekenis. In de jeugdwijding wordt gesproken over Christus die de dood overwon; dat wil zeggen dat hij het fysieke lichaam een nieuw leven gegeven heeft, zodat het niet meer aan de aarde gebonden is: hij heeft het als het ware doorlicht en uit de materie opgeheven. Bij zonsopgang en – ondergang kleurt de hemel rood: licht doordringt de materie, de stof en waterdeeltjes in de lucht. Zo kunnen we in het rood van de talaar bij de jeugdwijding een beeld van de toekomstige, vergeestelijkte mens beleven. Het zwart van de dood heeft zijn angel verloren.

In de mensenwijdingsdienst ontvangen de jeugdwijdelingen voor het eerst de communie met brood, wijn en de zegen van vrede. Als de dienst beëindigd is, richt de priester nog een slotwoord tot hen. Hierna worden ze naar buiten geleid door de andere priester.

Mensenwijdingsdienst

De mensenwijdingsdienst is een eucharistieviering, letterlijk een dankzegging die gevierd wordt. Het is ook een eredienst: een dienst waarin God geëerd wordt. Maar dit niet alleen: de mensenwijdingsdienst is bovenal het kloppende hart van het cultische leven in de Christengemeenschap. Dit is bij uitstek het sacrament van de gemeenschap van gelovigen, die in naam van Christus bijeen is. Dit kan als volgt begrepen worden: ieder mens heeft een eigen innerlijk leven. Hij is het enige levende wezen op aarde dat 'ik' zegt en dat kan hij niet voor iemand anders zeggen. Toch heeft de mens de ander nodig om waarachtig mens te kunnen zijn, om zijn eigen mens-zijn te kunnen herkennen. Het is Christus die de mens uit de vicieuze cirkel van zijn eigenheid verlost en opheft tot zijn hogere zelf. Zo vinden we elkaar met Christus in de communie van brood, wijn en zegen in een gemeenschap van een

hogere orde. In de mensenwijdingsdienst wordt de Christus tegenwoordig gedacht en ook als heel concreet aanwezig gesteld; 'Waar twee of drie verenigd zijn in mijn naam, daar ben ik in hun midden', zegt hij (Mtt.18,20). De mens en het mens-zijn worden hier geheiligd, gewijd. Vandaar ook de naam van deze eucharistieviering: mensenwijdingsdienst. Dit mag heel letterlijk opgevat worden.

Iedereen vanaf het veertiende jaar kan aan de mensenwijdingsdienst deelnemen en ook aan de communie, als men zich daartoe geroepen voelt. Dit laatste is niet verbonden aan het lidmaatschap van deze kerk. Ook bezoekers uit andere christelijke kerken kunnen ter communie gaan. Het is de eigen keuze en verantwoordelijkheid om dit met deze gemeenschap te delen. In de Rooms-Katholieke Kerk staat de communie in principe niet open voor anders gelovigen. Kinderen mogen vanaf het zevende jaar (Eerste Communie) hieraan deelnemen. In de protestantse kerken ligt het mogen delen in het Avondmaal voor mensen uit andere kerken verschillend. Over het algemeen gaan tegenwoordig ook de kinderen naar het Avondmaal, de streng orthodoxe kerken en gemeenten uitgezonderd. Hier wordt pas deelgenomen aan het Avondmaal na het afleggen van de openbare geloofsbelijdenis (belijdenis doen – rond het achttiende jaar).

De dienst wordt zo mogelijk dagelijks voltrokken en is overal in de wereld in vorm, handeling en woorden gelijk. Wat betreft het laatste: hij wordt in de landstaal gehouden of in het Duits, zolang er geen vertaling beschikbaar is. Dit geldt overigens ook voor de andere sacramenten.

Wat ziet men en wat wordt er gebruikt...

Het altaar

Het altaar, van het Latijnse 'altare' dat een samenstelling van 'altus' (hoog) en 'ara' (altaar) is staat op een verhoging. Hiermee wordt aangeduid dat het altaar zich op de drempel tussen twee werelden bevindt. We kunnen hierbij denken aan een berg: deze verheft zich hoog boven het alledaagse en reikt tot aan de hemel. Mozes ging de berg Sinaï op, Jahwe sprak tot hem en dáár ontving hij de Tien Geboden, niet aan de voet van de berg. Zo zijn er meer voorbeelden in de bijbel te vinden waar bovenop een berg de verbinding wordt gelegd met God. Wanneer de priester de paar treden naar het altaar opstijgt, is het de bedoeling dat we innerlijk met hem meegaan en onze alledaagse besognes achter ons laten.

De afbeelding

De afbeelding op de muur achter het altaar stelt altijd de verrezen Christus samen met de kruisiging voor. Dit is bijzonder omdat over het algemeen in christelijke kerken hier vaak alleen de crucifix, het beeld van de gekruisigde Christus, te zien is. Daarmee wordt gezegd dat de sacramentele handeling aan dat altaar een voortzetting is van het offer op Golgotha. Maar Christus heeft niet alleen de kruisdood geleden, hij overwon de dood en is verrezen. Met het beeld van de Opgestane boven het altaar wil de Christengemeenschap dit centraal stellen.

Zeven kaarsen

Er staan zeven kaarsen op het altaar. De middelste is iets langer dan de andere. Het getal zeven is een belangrijk heilig, kosmisch getal. De menora, de liturgische kandelaar in de joodse synagogen, heeft zeven armen, verbonden met zeven planeten. Dat het er later meer bleken te zijn wist men toen nog niet. Ook de zeven dagen in de week zijn verbonden met de planeten. Het bijbelse scheppingsverhaal spreekt over zeven dagen; toen was de schepping voltooid. In de Openbaring van Johannes speelt het getal zeven een grote rol: zeven sterren, zeven gouden luchters, zeven gemeenten, het boek met zeven zegels, de zeven schalen van gramschap (enz.). Wij kennen zeven sacramenten. Zeven is een getal van volheid.

De kleding van de priester

De priester draagt verschillende gewaden over elkaar. Ze hebben ieder een eigen betekenis. Het onderste gewaad, de *talaar*, is zwart en duidt op de menselijke fysieke gebondenheid. Daaroverheen wordt een lang, wit kleed gedragen, de *alba*, als beeld voor de gereinigde levenskrachten die de mens omgeven. Hierover draagt de priester een *gordel* om dit kleed bijeen te houden en de *stola*, een dunne lange sjerp of sjaal die over de hals gelegd wordt als een 'juk' dat de priester op zich neemt; het is het teken van zijn functie. Beide zijn in de kleur van de feesttijd. Tot slot de *kazuifel* eveneens in de kleur(en) van de feesttijd. Aan de ene kant als de priester met de rug naar de gemeente staat, is een U-figuur te zien: je kunt je hierbij een stroom van boven naar beneden langs de ene peiler voorstellen die zich verbindt met aardse zwaarte en weer opstijgt langs de andere peiler. De woorden en handelingen aan het altaar zijn door de Heilige Geest geïnspireerd, vinden hun aardse vorm en worden weer omhoog gedragen. Maar tegelijkertijd is het ook een devoot gebaar: het zich openen voor en richten op een hogere wereld, een naar boven open ontvangend gebaar dat verinnerlijkt wordt. Als de priester zich omdraait en met zijn gezicht naar de gemeente toegekeerd staat, zie je twee in elkaar overvloeiende cirkels op de kazuifel, de lemniscaat: de hogere en de lagere wereld vloeien raken elkaar in het kruispunt; de priester staat bij het altaar op de drempel tussen deze twee werelden. Maar dit niet alleen: zo kun je in dit beeld meebelevén hoe je zelf ook op dit kruispunt staat tijdens de dienst.

De driehoekige *baret* die de priester draagt bij het binnenkomen en verlaten van de ruimte en ook tijdens de preek, verwijst naar het zelf van de priester. Hij komt binnen en gaat weer weg als persoonlijkheid, maar legt dit tijdens het celebreren af; hij is dan 'priester' in eigenlijke zin. Tijdens de preek wordt de baret weer opgezet, omdat hij dan in zijn eigen persoonlijke woorden spreekt.

Zo representeert de priester in het totaalbeeld van zijn kleding de gereinigde mens, zoals deze in toekomstige tijden worden kan. In die zin draagt ieder mens potentieel het priesterlijke in zich en kan dat ontwikkelen in de 'dienst aan God'.

Het boek

Het boek, in de Rooms-katholieke Kerk het missaal genoemd, bevat de liturgische teksten. Deze worden voorgelezen zodat er geen afwijkingen ontstaan en altijd dezelfde tekst gehoord wordt. Dit is belangrijk, want het cultische woord wil niet alleen gehoord worden met

het uiterlijke oor, maar vooral met het innerlijke oor. Wil je de woorden tot je binnenste laten doordringen, dan is herhaling essentieel; zo kunnen ze een stuk van jezelf worden.

De twee ministranten

De twee ministranten, de helpers van de priester (Latijn: minister= dienaar, overdrachtelijk: helper), zijn gekleed in een lang gewaad in de kleur van de feesttijd met daaroverheen een wit kort koorhemd en een brede kraag in dezelfde kleur als het gewaad. Zij vertegenwoordigen de gemeente aan het altaar. De ministrant die rechts achter de priester staat voor het altaar, heeft tot taak het boek te verplaatsen en namens de gemeente te antwoorden. De linker ministrant helpt bij het afleggen van de kazuifel en stola, en reikt het water, de wijn en later de wierook aan.

De twee kannetjes met *wijn* en *water* staan klaar op een zijtafeltje. Daar staat ook een schaalje met *wierook* en dichtbij hangt het wierookvat. Het *brood* brengt de priester mee op de pateen, een zilveren schaalje, tegelijk met de kelk die meestal verguld is.

Rechts en links van het altaar

Het boek wordt door de rechter ministrant voor aanvang van ieder deel van de dienst verplaatst. Daarbij kunnen we in samenhang met de verschillende delen van de dienst in gedachten nemen dat de rechterkant van de mens de meest actieve kant is en de linkerkant de meer meditatieve. Het epistel, het offer en de communie vinden plaats aan de rechterkant, waar de mens met zijn actieve krachten de verbinding met de goddelijke wereld zoekt: een beweging van beneden naar boven. In de verkondiging, de evangelielezing als het gegeven goddelijke Woord, en de verwandeling (transsubstantiatie) gaat de beweging van boven naar beneden en deze delen worden dan ook links uitgesproken. Het geheel ziet er als volgt uit: van rechts buiten bij *het epistel* naar links buiten bij *de verkondiging*, dan weer naar rechts buiten bij *het offer*. Tijdens het offer wordt het boek, als de kelk gevuld is, naar rechts binnen verplaatst. Bij *de verwandeling* naar links binnen, bij *de communie* weer naar rechts binnen. De hele beweging vanaf het begin is van buiten naar binnen, steeds dichter naar de kern van de dienst toe: de verwandeling en de communie. Als afsluiting wordt het boek weer naar rechts buiten verplaatst, terug naar de plaats waar de dienst begonnen is.

Priesterschap van de gelovigen

De priester staat tijdens het celebreren met de rug naar de gemeente toe, behalve als hij na ieder deel de zegen uitspreekt. Hierover worden vaak vragen gesteld. In de rooms-katholieke mis is het gebruikelijk dat de priester achter het altaar staat met zijn gezicht naar de gemeente toe. Hier is dat dus niet het geval en dit is niet onbelangrijk. Het staat namelijk in verband met wat het '*priesterschap van de gelovigen*' (1 Petr. 2: 9) wordt genoemd. De aanwezigen zijn niet alleen passieve toehoorders, maar in principe en een ieder naar eigen vermogen actieve medevoltrekkers van de mensenwijdingsdienst. Het altaar is niet het eindpunt waar de priester *tegenover* de gemeente spreekt en handelt, maar er is een doorgaande beweging. De gemeente is als het ware de stuwende kracht achter de priester. Met andere woorden: de priester verricht de handelingen die achter hem gewild worden. De

mensenwijdingsdienst begint dan ook met de woorden: 'Laat *ons* de mensenwijdingsdienst waardig volbrengen.....'.

Wat gebeurt er...

De mensenwijdingsdienst bestaat uit zeven delen: *voorbereiding*, *epistel*, *verkondiging*, *offer*, *verwandeling* (transsubstantiatie), *communie* en nogmaals *het epistel*. Het *epistel*, dat aan het begin en het eind van de dienst gesproken wordt, is een gebed dat met de feesttijden in het jaar mee verandert. Ieder deel wordt begonnen met het maken van een kruisteken en beëindigd met de Christusgroet of ook Christuszegen genoemd.

Vorbereiding

Een veel gehoorde opmerking van mensen die de dienst voor het eerst bijwonen, is: 'Het is er zó stil, dat je er stil van wordt !'. Bij het binnenkomen in de cultusruimte gaat men stil zitten. Er wordt niet onderling gepraat. Ieder bereidt zich innerlijk voor op wat komen gaat en dat gebeurt in stilte.

Eerst worden de kaarsen aangestoken, dan komt de priester binnen; de beide ministranten lopen naast elkaar voor hem uit. De linker ministrant laat een belletje klinken als teken dat de dienst begint. De rechter ministrant draagt het boek. Zij stellen zich op voor het altaar. De priester in het midden. Hij overhandigt de baret aan de linker ministrant en brengt de kelk met daarop de pateen, afgedekt met een kelkdoekje, naar het altaar. Het boek wordt geopend en de beginwoorden klinken. Dan spreekt de priester een bede uit. Hij maakt daarbij een groot kruisteken en noemt de Drie-eenheid. Deze bede wordt telkens aan het begin van een elk volgend deel herhaald. Je kunt hier actief aan mee doen door drie kruistekens te maken op voorhoofd, kin en borst. Dit zijn de plaatsen waar het kind gedoopt wordt met de substanties: water, zout en as. Het is in feite een hernieuwd doopgebaar tot innerlijke reiniging, maar deze keer doet de mens het zelf door hoofd, hart en handen open te stellen voor de wereld van de geest en de dagelijkse beslommeringen achter zich te laten.

Hierna wendt de priester zich tot de gemeente en wordt de Christuszegen uitgesproken: dat Christus in ons moge leven. De rechter ministrant antwoordt hierop dat Christus onze geest moge vervullen.

Het epistel

Het epistel verandert al naar gelang de tijd van het jaar en kleurt dit religieus in; zoals gezegd, het is een gebed. Hieraan zijn nog speciale korte teksten van de feesttijden verbonden, die op verschillende plaatsen in de dienst ingevoegd worden.

De verkondiging

Dan komt het deel dat de 'verkondiging' of ook wel 'evangelielezing' genoemd wordt, want het evangelie staat centraal. Na enkele voorbereidende woorden wordt een perikoop (een gedeelte) uit de evangeliën gelezen; elke week een andere. Tijdens deze lezing staan alle aanwezigen op. De kazuifel is afgelegd. Dit laatste blijft zo ook bij de preek en het lezen van het credo, die volgen. De kazuifel wordt alleen gebruikt voor het eigenlijke celebreren van de dienst; evangelie, preek en credo zijn zelfstandige eenheden die ook een functie buiten de dienst hebben. Ze kunnen een persoonlijk onderwerp van studie zijn. Bij de preek draagt de priester de baret ten teken dat hij nu in zijn eigen woorden spreekt. Hierna volgt het credo. Daarbij wordt ook nog de stola afgelegd. Dit wil zeggen dat de celebrant dit als gemeentelid uitspreekt en niet in zijn priesterlijke functie. Zo worden de aanwezigen vrij gelaten in hun geloofsbelijdenis: want het is een kenmerk van onze tijd dat je niet op gezag gelooft, maar uit jezelf.

Het offer

Het offer begint met een soort schuldbelijdenis gericht aan de Vader, de oergrond van al het bestaan: wij erkennen onze afdwalingen van God, onze menselijke zwakheden en onvolmaaktheden. Met het offer van brood en wijn offeren wij onszelf in navolging van en in verbinding met het offer van Christus: dat wil zeggen, we scheppen ruimte voor Christus in ons. Wijn en water worden aangereikt door de ministrant en in de kelk geschonken. In de wijn offeren we ons *willen*: we richten ons op de goddelijke wereldgrond. Wijn en wil kunnen we in die zin samen denken, dat de wijn de warme zon in zich draagt, een vurig element evenals de wil; er is energie en enthousiasme nodig om iets te willen. We richten met het water ons *voelen* tot Christus; het water, dat al het leven doordringt zoals ook het voelen. Dan wordt ons *denken* genoemd in verband met de Heilige Geest, die ons in ons denken kan bereiken. De kelk met de wijn en het water wordt opgeheven boven het altaar in een gebaar dat het eigenlijke symbool van het offer is. Het gebed richt zich vervolgens tot Christus. In wierook gehuld worden de woorden omhoog gedragen. Na de zegen volgt nog een stille bewieroking van het altaar. Wierook heeft ook een zuiverende werking. Zo wordt het altaar voorbereid op de verwandeling, het eigenlijke mysterie van de eucharistie.

De verwandeling

De verwandeling, zoals het nu volgend deel genoemd wordt, is min of meer het equivalent van wat in de rooms-katholieke mis de transsubstantiatie heet: de verandering, de omvorming van brood en wijn in het lichaam en het bloed van Christus door de consecratie; hiermee wordt de wijding bedoeld van brood en wijn door het uitspreken van de sacramentele woorden. Met het begrip 'transsubstantiatie' is een poging gedaan om te verklaren op welke manier het lichaam en het bloed van Christus in de substanties aanwezig zijn: de substantie verandert, maar de verschijningsvorm niet; het lichaam en het bloed komen in plaats van brood en wijn. In de Lutherse Kerk wordt het begrip 'consubstantiatie' gebruikt: het lichaam en bloed van Christus zijn aanwezig naast de substanties van brood en wijn. Beide begrippen dekken niet helemaal wat er in de Christengemeenschap bedoeld wordt met 'verwandeling'. Er vindt weliswaar een verandering plaats in brood en wijn, maar de substanties in hun fysieke gestalte veranderen niet: Christus deelt zich mee aan het brood en de wijn. Een beweging van boven naar beneden. In de sacramentele woorden en

handelingen worden brood en wijn omgevormd, 'verwandeld', tot dragers van het lichaam en het bloed van Christus.

Na de Christuszegening wordt het Onze Vader uitgesproken.

De communie

De communie brengt datgene waartoe al het voorafgaande een voorbereiding is geweest: de vereniging met de herrezen Christus in brood en wijn. Dit gebeurt niet alleen ter gedachtenis van het Laatste Avondmaal (Lc. 22:19), maar het is veel eerder het deel hebben aan de verrezen Christus die alom tegenwoordig is.' De genezende, gezond makende arts die ons heelt van onze zondekrankheid, horen wij in de dienst. Want wij zijn behept met onze zondigheden: niemand is volmaakt. We hebben allemaal te maken met onze hebbeligheden, met wat we onze medemens gewild of ongewild aandoen. Zonde is ook afzondering van de goddelijke Vaderwereld: de heelheid, het zich verbonden weten met God, is gebroken. In de communie wordt deze heelheid hersteld. We stellen ons open voor de Christuskracht, die in ons werkzaam is en hopen dit te kunnen doordragen, de toekomst in. De communie eindigt met de zegen van vrede.

Er bestaat de mogelijkheid om de zogenaamde *ziekencommunie* te ontvangen voor degenen die over een langere periode om welke reden dan ook niet in staat zijn deel te nemen aan de communie in de mensenwijdingsdienst. De ziekencommunie vloeit voort uit de mensenwijdingsdienst: brood en wijn uit de mensenwijdingsdienst worden bewaard en bij de zieke gebracht. De communie vindt plaats waarbij enige teksten uit mensenwijdingsdienst gesproken worden.

De afsluiting

De dienst wordt afgesloten met het epistel. Daarna neemt de priester de kelk met paten, de rechter ministrant het boek en beide dalen de treden voor het altaar af, terwijl de linker ministrant de baret haalt. De baret wordt overhandigd en de priester verlaat, voorafgegaan door de beide ministranten, de ruimte. Tot slot komt de linker ministrant terug om de kaarsen te doven.

De mensenwijdingsdienst is meer dan een herdenken van gebeurtenissen die ruim tweeduizend jaar geleden plaats vonden. Verleden, heden en toekomst zijn met elkaar verweven. Het mysterie van Golgotha wordt vanuit het verleden tegenwoordig gesteld en de toekomst in gedragen en *is* tegelijkertijd de toekomst...

Biechtsacrament

In de Rooms-katholieke Kerk wordt de biecht afgenomen door de priester. Tenminste eenmaal per jaar, voor Pasen, is men verplicht ter biecht te gaan opdat men 'zondevrij' deel kan nemen aan de eucharistieviering: de priester heeft de macht om na boetedoening

(penitentie) de zonden te vergeven, dat wil zeggen absolutie te verlenen. Dit ligt in het kader van de apostolische successie en is gebaseerd op de woorden van Christus aan zijn discipelen (Mtt.8: 14-16; Mc.11: 25). De protestantse kerken kennen het sacrament van de biecht niet: ze geloven dat er geen tussenpersoon noodzakelijk is tussen God en de mens. Je bekent je zonden tegenover God in een persoonlijk gebed. Alleen Hij kan je vergeven.

Bij de biecht in de Christengemeenschap gaat het niet zozeer om een schuldbelijdenis. Hij is meer een zelfonderzoek van de gelovige mens, een zelfreiniging en ordening van het eigen zielenleven, waarin berouw, belijdenis en goede voornemens opgenomen kunnen worden, maar niet noodzakelijk zijn. Het is ook mogelijk een groot verdriet of het tegenovergestelde, een groot geluk, hier neer te leggen. Aan de andere kant vindt de biecht wel plaats in een gesprek met een priester, die over het algemeen in gewaad is ten teken dat hij niet in zijn persoonlijke hoedanigheid daar is, maar in functie en daarmee een hogere instantie vertegenwoordigt. Zo verkrijgt het gesprek een objectiverend karakter. Er wordt geen moreel oordeel geveld. De priester verleent ook geen absolutie, maar het biechtgesprek wordt besloten met een cultisch deel, waarin in zeven korte zinnen een christelijke levensopdracht uitgesproken wordt.

De biecht vraagt vaak om moed en kracht van het eigen ik. In een gesprek met jezelf, in een gewetensonderzoek met jezelf, heb je misschien nog de neiging je eigen falen te verdoezelen. In het sacrament van de biecht sta je tegenover Christus. Maar 'bij de biecht wordt het hooglied van het mogen falen gezongen', zegt Michaela Glöckler in haar voordracht *Macht en Onmacht* (uitgave van Antroposofische Vereniging Nederland, Zeist, 2000). Dit lijkt een contradictie want een hooglied is een loflied. Toch te mogen falen, dit te mogen erkennen tegenover een hogere instantie, geeft moed om je levensweg te vervolgen. De biecht vraagt niet alleen moed, maar geeft ook moed.

Het biechtgesprek vindt plaats op eigen verzoek en is geen verplichting. De biecht heeft zijn sacramentele aanvulling in de mensenwijdingsdienst. Ze liggen in elkaars verlengde: wat je uit het gesprek hebt meegenomen aan goede voornemens wordt in een wijder verband geplaatst en krijgt zo handen en voeten.

Huwelijkswijding

Voor de huwelijkswijding in de Christengemeenschap is het geen vereiste dat je lid bent. In een aantal gesprekken met de priester vooraf wordt de bedoeling van dit sacrament duidelijk gemaakt. Na een scheiding is hertrouwen in de kerk bespreekbaar. Het verbreken van een huwelijk wordt niet per definitie gezien als een belemmering om in de kerk te trouwen. Want het is niet ondenkbaar dat wat met goede voornemens begonnen is uiteindelijk een fiasco blijkt te zijn, een hinderpaal voor wederzijdse persoonlijke ontwikkeling. Een huwelijkswijding tussen partners van hetzelfde geslacht behoort niet tot de mogelijkheden. Dit hangt samen met de achtergrondgedachten van het huwelijk en de liturgie die uitsluitend gericht is op de man en de vrouw. Wel worden af en toe, op vraag van leden die een dergelijk verbinding aangaan, liturgische vieringen gehouden die als 'zegen' voor de verbinding ervaren worden. Een vaste vorm hiervoor bestaat niet; elk individueel geval wordt op de bij de situatie passende wijze vormgegeven.

In een huwelijk verbinden zich twee mensen met elkaar. Hierbij brengt de man zijn specifieke eigenschappen mee en de vrouw de hare. Het is een oefenterrein van geven en ontvangen. Man en vrouw groeien naar elkaar toe. In het ideale geval spreekt men dan over de ander als 'mijn wederhelft'. Zonder de ander voelt men zich maar half. De ander complementeert en vult aan wat gemist wordt. Samen zijn ze een geheel, meer dan de som der delen. Je zou kunnen zeggen dat een ieder in een dergelijke levensgemeenschap met de ander meer mens wordt, een heel mens die de toekomst in zich draagt. Dit wil zeggen: niet alleen in de zin van het leven doordragen in je kinderen, maar het huwelijk kan ook beschouwd worden als een oefenterrein om, bijbels gezegd, 'het Koninkrijk Gods' te realiseren, waar de mensen in vrede en liefde met elkaar leven.

In het sacrament van het huwelijk is er eigenlijk sprake van een drievoudig ja: *ja* tegenover elkaar, *ja* tegenover de gemeenschap die getuige is van het huwelijk en *ja* tegenover de goddelijke wereld.

Wat gebeurt er...

In de cultusruimte staat voor de traptreden naar het altaar een tafeltje met een rood kleed. Daarop een beeltenis van de herrezen Christus. Verder nog twee houten stokjes met een rood koord. Er staan stoelen klaar voor het echtpaar en voor de twee getuigen. Zij worden binnengeleid als de gemeente, familie en vrienden aanwezig zijn. Zoals bij de meeste sacramenten is ook hier de gemeente een belangrijke getuige.

De priester komt binnen en gaat achter het tafeltje staan. Hij draagt een rode talaar met daarover een lila koorhemd met de rode stola en de baret. Bij het begin van de huwelijkswijding wordt de baret overhandigd aan de ministrant, die gekleed is in rood gewaad met wit koorhemd. Dan zegt de priester in enige korte zinnen dat hij in naam van Christus hier voor het bruidspaar, de getuigen en de gemeente staat. De namen van het bruidspaar en de getuigen volgen, en ook de aanwezigen worden genoemd als getuige van deze heilige echtverbintenis.

Het bruidspaar en de getuigen gaan staan en de vraag naar het ja - woord volgt onmiddellijk: hebben man en vrouw in hun diepste innerlijk besloten de levensgemeenschap met de ander op zich te nemen? Na het beantwoorden wordt het woord gericht tot de getuigen. Zij hebben gezien en gehoord dat de man en de vrouw in hun verschillende gerichtheid van ziel en geest zich tot een levensgemeenschap verbonden hebben. Hun wordt opgedragen dit moment nooit te vergeten en wanneer nodig het bruidspaar bijstand te verlenen. Hierna gaan alle vier weer zitten.

Dan volgt de wisseling van de ringen. Ieder heeft tot nu toe de ring, waarin de eigen naam gegraveerd is, bij zich gedragen. Deze worden overhandigd aan de priester, die ze op het tafeltje voor de beeltenis van Christus neerlegt. De priester schuift hun de ringen aan de vinger met begeleidende woorden. Zij symboliseren de verbintenis van de harten en de heelheid van wat gescheiden is geweest. Als eenvoudig en veelzeggend beeld voor de weg naar deze heelheid worden de twee houten stokjes samengebonden tot een kruis en deze worden het bruidspaar voorgehouden.

Nogmaals wordt het woord gericht tot ieder afzonderlijk: dat bij de man in zijn mannelijke gerichtheid, bij de vrouw in haar vrouwelijke hoedanigheid, het licht van de Opgestane moge schijnen. Er wordt gewezen op de beeltenis van Christus. Tijdens de toespraak, die hierop volgt, draagt de priester de baret. Het laatste deel wordt weer uitgesproken zonder baret. Tot slot wordt in woord en gebaar de zegen gegeven. De priester en ministrant verlaten als eersten de ruimte. Bruidspaar en getuigen volgen.

Priesterwijding

In de Christengemeenschap kunnen, zoals gezegd, zowel mannen als vrouwen priester worden. Het verplichte celibaat kent men hier niet. Eenmaal gewijd ben je priester voor de rest van je leven.

Een priester voltrekt de liturgie en bedient de sacramenten. In principe kan hij alle sacramenten bedienen, dus ook de priesterwijding voltrekken. In die zin is er geen kerkelijke hiërarchie en zijn er ook geen verschillende 'graden' van wijding. Dit is anders in de Rooms-Katholieke Kerk. Daar kent het wijdingssacrament wel verschillende trappen. Een bisschop heeft uiteindelijk de volheid van het priesterschap bereikt en mag daarom de priesterwijding geven. Protestanten willen uit principe geen onderscheid maken tussen geestelijken en leken, want zij achten dit van menselijke en niet van goddelijk oorsprong: het zogenoemde priesterschap van alle gelovigen (1Petr.2: 9; Openb. 5: 10). De Christengemeenschap kent dit begrip ook (zie hoofdstuk 'mensenwijdingsdienst'). Wel kent het protestantisme een speciaal ritueel met handoplegging, waarmee de predikanten en voorgangers bevestigd worden.

Het priesterschap is een roeping, zoals ook andere beroepen, het woord zegt het al, een roeping kunnen zijn. Maar het is ook een vak en vraagt vakkennis. Op het moment zijn er drie seminaries, waar dit vak geleerd wordt. In de Kring van Zeven wordt in samenspraak met de kandidaat en de seminarieleiding besloten of iemand uiteindelijk gewijd kan worden. Het is niet vanzelfsprekend dat aansluitend op de opleiding de priesterwijding volgt. De wijding hangt niet alleen af van de opgedane vakkennis, maar ook van de mate van innerlijke scholing. Priesterschap is meer dan zending en opdracht: het vraagt om een metamorfose, om een verandering van de zielegesteldheid. Het kan voorkomen dat de wijding tot priester nog enige tijd of zelfs jaren uitgesteld wordt.

Wat gebeurt er...

Kinderen kunnen vanaf de jeugdwijding deelnemen aan de mensenwijdingsdienst; de jeugdwijding gaat als sacrament aan de mensenwijdingsdienst vooraf en leidt ernaar toe in een voortgaande stroom. De priesterwijding is ingebed in deze dienst, want daar ligt in wezen het hart van alle sacramenten; het is het toekomstig 'werkterrein' van de kandidaat. De verschillende delen van de wijding zijn ingevoegd op de overgangen van het ene deel van de dienst naar het andere.

Als de gemeente gezeten is, komen de priesters die bij de wijding aanwezig kunnen zijn binnen, gekleed in gewaad met stola. Daarna nemen de kandidaten plaats vóór het

altaar. Zij dragen de talaar en alba met de gordel. De dienst begint op de gebruikelijke manier.

Na het epistel komt het eerste gedeelte van de wijding. Dit is een gebed gericht tot God als oorsprong van al het menselijk bestaan. De wijdeling zal Hem dienen door zijn woord en zijn sacramenteel handelen.

Voorafgaand aan de evangeliëlezing volgt het tweede deel: het omleggen van de stola als teken dat de kandidaat een dienaar van Christus zal zijn. Hierna leest de kandidaat de proloog uit het evangelie volgens Johannes voor.

Na het offer wordt de kandidaat gewezen op de ernst van dit ogenblik en ontvangt hij de zalving met de gewijde olie: een kruisteken op het voorhoofd, waarbij de woorden klinken dat Christus zelf door het woord van de priester genezend werkt; een kruisteken op de handen, dat hij zijn priesterlijk handelen slechts dan op de juiste wijze kan voltrekken als hij beseft dat het Christus is die in werkelijkheid handelt; tot slot wordt de olie op de kruin gedruppeld, waarbij gesproken wordt over de binding die de priester met zijn gemeente zal aangaan. Hierna wordt de kazuifel omgelegd.

Vervolgens, na de verwandeling, komt het gedeelte waarin het over de uitzending in de gemeente gaat. Hierop volgt de handoplegging: de celebrant legt de hand op het voorhoofd en daarna op het hart van de wijdeling ten teken dat hoofd en hart samenwerken in het priesterberoep. Aansluitend neemt de celebrant de kelk van het altaar en maakt hiermee een rondgang om de wijdelingen en de priesters, die zich sluit wanneer hij de kelk weer op het altaar plaatst: de wijdeling is hiermee in de kring van priesters opgenomen. Direct hierop volgend wordt de gemeente gevraagd om de gewijde te erkennen.

Na het communiegedeelte volgt het slotwoord. De dienst eindigt zoals altijd met het epistel.

In de daarop volgende dagen zal de nieuw gewijde priester zijn eerste mensenwijdingsdienst houden, waarbij de baret overhandigd wordt. Daarna wordt hij uitgezonden naar één van de gemeenten van de Christengemeenschap.

Op de avond voorafgaand aan de wijding wordt een gelofte afgelegd door de wijdeling. Dit is een intern gebeuren en de enige plek in de Christengemeenschap waar uitdrukkelijk om een gelofte gevraagd wordt.

Stervenswijding

De stervenswijding is te vergelijken met wat vroeger in de Rooms-Katholieke Kerk het laatste oliesel heette en tegenwoordig de ziekenzalving (Jak.5: 14-16). Deze wordt eveneens toegediend ter algehele ondersteuning van zieken en ouderen in de laatste fase van hun leven; van direct levensgevaar hoeft hier geen sprake te zijn. In dit sacrament wordt de communie gegeven en met speciaal gewijde olie de handen en het voorhoofd gezalfd. Bij een stervende gaat indien mogelijk de biecht met 'een dienst van boete en verzoening' hieraan vooraf.

De protestantse kerk kent dit sacrament niet. Maar in de voorbeden tijdens de eredienst wordt om Gods bijstand en genade gevraagd voor de ernstig zieke en de dominee of een pastoraal werker begeleidt de stervende.

In de Christengemeenschap is stervensbegeleiding één van de taken van de geestelijke. Loopt het leven ten einde, dan wordt de stervenswijding gegeven. Soms gebeurt het dat hierna een opleving volgt of zelfs genezing na een ernstige ziekte. Wanneer na verloop van tijd het levenseinde weer in zicht komt, kan de stervenswijding nogmaals gegeven worden.

'Afscheid nemen is een beetje sterven' is een bekend gezegde. In ons leven kennen we vele momenten van afscheid nemen. We laten iets van onszelf achter, we voelen de pijn: 'het is er niet meer', iets in ons sterft. George Eliot zegt het nogal kras: 'Ieder afscheid is een beeld van de dood'. In ons laatste afscheid, in het afscheid van het leven zelf, staat de dood ons letterlijk voor ogen. We nemen afscheid van onze geliefden en van het lichaam waarmee we op deze aarde onze levensweg bewandeld hebben. En valt dan de duisternis? Is dat voorgoed het einde? Velen denken van wel; maar wanneer je in God gelooft, hoop je op nog een leven na dit leven: als je het lichaam verlaten hebt, zul je een geestelijk rijk kunnen binnengaan.

Het sacrament van de stervenswijding bereidt je hier op voor.

Wat gebeurt er...

Als de priester aan het sterfbed zit, tast hij af of een biechtgesprek nog mogelijk is en of dit nog gewild wordt. Dit vindt dan plaats onder vier ogen. Bij wat nu volgt kunnen naaste familieleden en dierbare vrienden aanwezig zijn. De priester en de ministrant dragen de gewaden in de kleur van de betreffende liturgische tijd in het jaar. Een tafeltje wordt klaar gezet met substanties: gewijde olie, brood en wijn die bij voorkeur van de communie uit de ochtenddienst overgebleven zijn. Eerst wordt de ziekencommunie gegeven. Het verloop van de mensenwijdingsdienst wordt kort aangeduid. Brood en wijn worden gegeven waarbij woorden uit de mensenwijdingsdienst gesproken worden. De priester spreekt de Christuszeggen uit en de ministrant geeft het gebruikelijke antwoord.

Hierna begint de eigenlijke wijding met een verkorte vorm van het hogepriesterlijk gebed (Joh.17). Vervolgens wordt driemaal een korte zin tot de stervende uitgesproken. In de eerste zin is er sprake van de helende olie die de geest omhoog draagt waarna met de gewijde olie een kruisje gezet wordt boven het rechteroog. In de tweede zin wordt de zegen van Christus, die de dood overwon, gevraagd en wordt er een kruisje boven het linkeroog gezet. In de laatste zin wordt gezegd dat Christus de mens zal begeleiden in het voortgaande leven 'van bestaan tot bestaan' en wordt midden op het voorhoofd een kruisje gezet. Zo ontstaat op het voorhoofd een driehoek, teken van de Heilige Drie-eenheid. Na iedere handeling antwoordt de ministrant, als vertegenwoordiger van de aanwezigen en de gemeente, telkens met 'Ja, zo zij het'.

De overledene wordt bij voorkeur thuis opgebaard of anders in de kerk, als dat mogelijk is. Vele gemeenten hebben een waakgroep, die de drie daarop volgende nachten bij de gestorvene kan waken. Daarna wordt het ritueel van de begrafenis of crematie gehouden,

dat uit twee delen bestaat: een kort deel bij de opbaring en een deel bij de begrafenis of crematie.

Op de zaterdag die daarop volgt, kan *de mensenwijdingsdienst voor een overledene* voltrokken worden. Dit is een speciale dienst. De liturgische kleur is, evenals bij de begrafenis of crematie, zwart, ongeacht de cultische tijd van het jaar. Tijdens de evangelielezing wordt Markus 16 gelezen, het verhaal van de opstanding van Christus. Aan het eind van de dienst wordt een gebed ingevoegd voor de overledene: onze gedachten en gebed geven wij de overledene die hier met naam genoemd wordt, mee en wij vragen Christus hem naar het licht te begeleiden.

Andere priesterlijke bedieningen

De Christengemeenschap kent naast de sacramenten ook andere handelingen die alleen door een priester voltrokken kunnen worden. Al eerder is *het rituaal bij de begrafenis of crematie* genoemd. Verder is er ook nog *het wijden van de verschillende sacramentaliën*; dat wil zeggen, alles wat gewijd dient te worden voor het gebruik bij de sacramenten: bijvoorbeeld de gebruiksvoorwerpen zoals de kelk en de pateen.

Er wordt in de Christengemeenschap een speciale dienst voor kinderen gehouden, *de zondagsdienst voor de kinderen*. Deze duurt ruim een kwartier en gaat meestal aan de mensenwijdingsdienst vooraf. Kinderen vanaf zes à zeven jaar kunnen tot aan de leeftijd van de jeugdwijding hieraan deelnemen.
